

Αρχαίες Ελληνίδες Ιστορικοί

Έρευνα:
Δημήτρης Συμεωνίδης

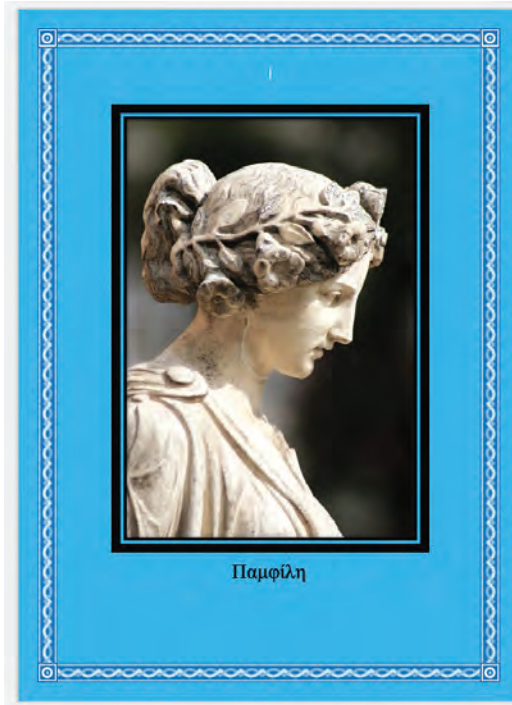
Παμφίλη Επιδαυρία

Η Παμφίλη της Επιδαύρου (λατιν. Paphilia, 1ος αιώνας μ.Χ.) ήταν Ελληνίδα ιστορικός που έζησε κατά την περίοδο της βασιλείας του Νέρωνα. Σύμφωνα με το Λεξικό Σούδας ή Σουΐδα, η Παμφίλη καταγόταν από την Επίδαυρο, ενώ κατά τον Μέγα Φώτιο είχε γεννηθεί ή καταγόταν από Έλληνες της Αιγύπτου.

Το πιθανότερο είναι ότι η ίδια γεννήθηκε στην Επίδαυρο, ενώ η ελληνική οικογένειά της είχε έρθει από την Αίγυπτο. Ο Φώτιος δίνει μία περίληψη του προλόγου του έργου της, στην οποία μαθαίνουμε ότι κατά τα 13 χρόνια που έζησε με τον σύζυγό της, τον οποίο δεν άφησε ούτε για μία ώρα, εργαζόταν συνεχώς στη συγγραφή των βιβλίων της, και ότι κατέγραψε αυτά που άκουγε από τον σύζυγό της και από τους πολλούς άλλους μορφωμένους ανθρώπους που σύχναζαν στο σπίτι τους, καθώς και ό,τι είχε η ίδια διαβάσει σε προγενέστερα βιβλία-πηγές. Κατά το Λεξικό Σούδα μερικοί απέδιδαν το έργο της στον σύζυγό της. Ως προς το όνομα του συζύγου αυτού υπάρχουν δύο παραλλαγές: Σε ένα σημείο το λεξικό Σούδα αναφέρει την Παμφίλη ως κόρη του συγγραφέως Σωτηρίδα και σύζυγο του Σωκρατίδα, ενώ σε άλλο σημείο την αναφέρει ως σύζυγο του Σωτηρίδα.

Η ιστορικός της ιατρικής επιστήμης : Η Ελλάδα του 1ου μ.Χ. αιώνα ήταν ένα κομμάτι της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, ένα φτωχό και κατεστραμμένο κομμάτι από τους πολέμους και τις καταστροφές που επέφεραν οι Ρωμαίοι με τους αναμεταξύ τους πολέμους ή τις λεηλασίες των ελληνικών πόλεων. Οι επιστήμες που είχαν αναπτύξει οι Έλληνες και τις δίδαξαν μετά στους Ρωμαίους είχαν φτάσει σε ανυπέβλητο επίπεδο. Η Ιατρική μετρούσε πλέον πολλούς αιώνες εξάσκησης και παρατήρησης αναδεικνύοντας πολλούς εξαιρετικούς επιστήμονες που με τις σκέψεις, τις θεωρίες και τις πράξεις τους άλλαξαν τελειώς τον δρόμο που είχε ακολουθήσει η Ιατρική μέχρι τότε.

Το κύριο έργο της Παμφίλης είναι τα Υπομνήματα ιστορικά (δηλαδή ιστορικά σχόλια), γνωστά και ως Συμμεϊκτων ιστορικών υπομνημάτων λόγοι, μία ιστορία της Ελλάδας σε 33 βιβλία (ο Φώτιος αναφέρει μόνο 8, αλλά το λεξικό Σούδα μάλλον είναι ορθότερο ως προς αυτό. Ο Φώτιος μας δίνει μία γενική ιδέα για το περιεχόμενό της. Μέσα σε ένα τέτοιο πολιτισμικό περιβάλλον γύρω στο 53 μ.Χ. μεγάλωσε και

Παμφίλη

έδρασε η Παμφίλη από την Επίδαυρο της Αργολίδας. Η Επίδαυρος ήδη από εκείνη την εποχή διέθετε ένα από τα παλιότερα και μεγαλύτερα Ασκληπεία (νοσοκομεία -ερευνητικά κέντρα) που το συναγωνίζονταν μονάχα το Ασκληπείο της Περγάμου στην Αιολίδα (βορειοδυτική Μικρά Ασία) και της Κως, της πατρίδας του Ιπποκράτη.

Παμφίλη η Επιδαυρία : Η Παμφίλη από πολύ νωρίς ασχολήθηκε με την ιστορία της Ιατρικής συζητώντας με τους Ασκληπιάδες (ιατροί απόγονοι του θεού Ασκληπιού) της Επιδαύρου για την εξέλιξη της τέχνης τους. Ένα από τα πρώτα έργα που έγραψε η Παμφίλη ήταν το «Περί Αφροδισίων». Ένα ακόμη έργο της ήταν το «Περί αμφισβητήσεων» που δεν ξέρουμε τι ακριβώς αφορούσε. Η Παμφίλη ερευνούσε συνεχώς ό,τι αφορούσε την Ιατρική επιστήμη, καθώς και τους ιατρούς. Για να διευρύνει τους πνευματικούς της ορίζοντες ταξίδεψε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, στο μεγαλύτερο πανεπιστήμιο του αρχαίου κόσμου, με την περίφημη βιβλιοθήκη της, όπου ερεύνησε τα ιατρικά συγγράμματα διαφόρων ιατρών. Στην Αλεξάνδρεια μελέτησε ιδιαίτερα τα έργα του Κτησίου του Κνίδιου (Κνίδος πόλη της νοτιοδυτικά παράλια της Μικράς Ασίας), του γιατρού του Κύρου του αυτοκράτορα της περσικής αυτοκρατορίας (αρχές 4ου π.Χ. αιώνα). Έγραψε μάλιστα μια επιτομή των έργων του Κτησίου «Επιτομή των έργων Κτησίου». Το κυριότερο έργο που καθιέρωσε την Παμφίλη στον τομέα της, ήταν το «Συμμεϊκτων ιστορικών υπομνημάτων λόγοι» που αποτελούνταν από 33 βιβλία, ο Φώτιος διέσωσε πολλά αποσπάσματα αυτού του έργου. Πολλές πληροφορίες άντλησαν από τα έργα της Παμφίλης, πολλοί γνωστοί συγγραφείς όπως ο Διογένης

Λαέρτιος, ο Αύλος Γέλλιος, ο Φώτιος και άλλοι.

Ο Φώτιος πάντως θεωρεί το έργο πολύ χρήσιμο και πάροχο σημαντικών πληροφοριών για πολλά σημεία της ιστορίας και της λογοτεχνίας. Η εκτίμηση της οποίας έχαιραν τα Ιστορικά σχόλια κατά την αρχαιότητα φανερώνεται όχι μόνο από την κρίση του Φωτίου, αλλά και από τις αναφορές σε αυτά που βρίσκουμε στα έργα του Αύλου Γέλλιου και του Διογένη Λαερτίου, οι οποίοι εμφανίζονται να το έχουν εκμεταλλευθεί σε σημαντικό βαθμό. Το πιο γνωστό έργο της Παμφυλίας ήταν το Historical Commentaries, μια συλλογή ιστορικών ανέκδοτων που περιλαμβάνει τριάντα τρία βιβλία και όπως προαναφέραμε... Η εκτίμηση του έργου της στην αρχαιότητα φαίνεται από τις εκτεταμένες αναφορές σε αυτήν στα έργα του Ρωμαίου ιστορικού Aulus Gellius και του Έλληνα βιογράφου Διογένη Λαέρτιου, που φαίνεται να έχουν επωφεληθεί από αυτό το σύγγραμμα σε σημαντικό βαθμό.

Η μελετητής Κλασικής ιστοριογραφίας Deborah Levine Gera έθεσε την υπόθεση ότι η Παμφίλη της Επιδαύρου μπορεί να είναι η συγγραφέας της ανώνυμης επιζώσας πραγματείας Tractatus De Mulieribus Claris In Bello (πραγματεία για τις γυναίκες που είναι διάσπες στον πόλεμο), γραμμένη στα ελληνικά, η οποία περιγράφει τις ζωές των δεκατεσσάρων διάσπων γυναικών. Δεδομένου ότι η Παμφίλη ήταν η ίδια γυναίκα, η Gera δηλώνει ότι είναι λογικό να ενδιαφέρεται για τις ιστορίες διάσπων γυναικών του παρελθόντος. Επιπλέον, οι ζωές των διαφόρων γυναικών στο Tractatus De Mulieribus τακτοποιούνται με μια φαινομενικά τυχαία σειρά, η οποία συνάδει με μια δήλωση του Φωτίου ότι η Παμφίλη οργάνωσε τα γραπτά της με διάφορες μορφές και όχι με αυστηρό και ομαλό τρόπο (επιτερπέστερον) για το κοινό της.

Στο βιβλίο Παραδοξογράφοι έχει ένα κεφάλαιο με τίτλο «Γυναίκες Εν Πολεμικούς Συνεταί και Ανδρείαι». Σε αυτό αναφέρεται η Gera. Υπάρχουν στοιχεία βιογραφικά για τις 14 αναφερόμενες γυναίκες που τα ονόματά τους είναι: 1. Σεμίραμις, 2. Ζαριναία, 3. Νίτωκρς η Αυγυπία, 4. Νίτωκρς η Βαβυλώνια, 5. Αργεία, 6. Θειοσσώ, 7. Άτοσσα, 8. Ροδογύνη, 9. Λύδη, 10. Φερετίμη, 11. Θαργυλία η Μιλήσια, 12. Τώμυρις, 13. Αρτεμισία η Αλικαρνασσίς, 14. Ονόμαρις.

Η συνέχεια την επόμενη Παρασκευή

Το κυριότερο έργο που καθιέρωσε την Παμφίλη ήταν το «Συμμεϊκτων ιστορικών υπομνημάτων λόγοι» που αποτελούνταν από 33 βιβλία. Η Παμφίλη ερευνούσε συνεχώς ό,τι αφορούσε την Ιατρική επιστήμη, καθώς και τους ιατρούς.